

Συνέντευξη στο περιοδικό του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος

"ΦΩΤΕΙΝΕΣ ΗΜΕΡΕΣ", τεύχος 113, Ιούνιος

1. Έχετε σπουδάσει στα καλύτερα πανεπιστήμια του κόσμου· θα μπορούσατε να έχετε λαμπρή καριέρα ως ακαδημαϊκός, ως γιατρός, ως επιστήμονας. Εσείς, τελικά, επιλέξατε το δρόμο της Εκκλησίας. Τι σας οδήγησε σε αυτόν; Με ποιον τρόπο εκφράστηκε η κλήση του Θεού σε σας; Πόσο δύσκολη ήταν η συγκεκριμένη επιλογή και κατά πόσον αμφιβάλατε για την ορθότητά της;

Αναντίρρητα, αποτελεί μεγάλη ευλογία για μένα το ότι πέρασα από σπάνια εκπαιδευτικά ιδρύματα και μοναδικά ερευνητικά κέντρα. Τα χρόνια που έζησα εκεί τα ευχαριστήθηκε η ψυχή μου όσο δεν φαντάζεστε. Είναι όμως ασύγκριτα μεγαλύτερης αξίας για μένα το ότι τελικά η καρδιά και η σκέψη μου βρέθηκαν στο βαρυστικό πεδίο του Θεού. Δεν συγκρίνεται ο κόσμος του Θεού ούτε με το σύμπαν, ούτε με τον άνθρωπο, ούτε με τα εντυπωσιακότερα τεχνολογικά επιτεύγματα. Η επιστήμη και η έρευνα ήταν για μένα απόλαυση. Η αφιερωμένη ζωή της Εκκλησίας είναι μαγεία και έκσταση. Πώς λοιπόν να αμφιβάλλω για την ορθότητα της απόφασής μου; Ούτε ένα δευτερόλεπτο δεν μου συνέβη κάτι τέτοιο. Η σύγκριση του ενός με το άλλο είναι καταλυτική υπέρ της Εκκλησίας. Αν ο Θεός υπάρχει –και φυσικά υπάρχει-, τότε τί είναι ανώτερο η κοινωνία με το πρόσωπό Του ή η μελέτη των έργων Του;

2. Η Επιστήμη και η Θρησκεία βρίσκονται σε αντίθεση αρκετούς αιώνες τώρα. Με δεδομένο το ότι είστε επιστήμονας και ιερωμένος, ποια είναι η άποψή σας στο θέμα; Πιστεύετε ότι η Επιστήμη μπορεί να συμπληρώνει τη Θρησκεία ή εξ ορισμού την αντιμάχεται;

Η επιστήμη μπορεί να βρίσκεται σε αντίθεση με διάφορες θρησκευτικές αντιλήψεις. Αυτό οφείλεται είτε σε λάθη ή υπερβολές της πρώτης είτε σε πλάνες της δεύτερης. Αν όμως η επιστήμη βασίζεται στην ανακάλυψη της αλήθειας του κτιστού κόσμου και η αληθινή και υγιής θρησκεία στην αποκάλυψη της αλήθειας του Θεού, τότε πού βρίσκεται το πρόβλημα; Τα προβλήματα προκύπτουν όταν η επιστήμη κυριαρχείται από αλαζονεία και η θρησκευτική αντίληψη από

στενότητα. Όσο για το τελευταίο ερώτημα, η επιστήμη δεν συμπληρώνει τη θρησκεία, δηλαδή την αλήθεια του Θεού· ο Θεός δεν χρειάζεται συμπληρώματα. Απλά η πίστη στον Θεό ολοκληρώνει την επιστημονική γνώση. Είναι τόσο αληθινό αυτό που σας λέω! Η επιστήμη μοιάζει με ένα αεροπλάνο που ταξιδεύει στην ατμόσφαιρα, χαμηλά, ενώ η πίστη είναι ταξίδι με πύραυλο στο άπειρο. Δεν συγκρίνεται το δεύτερο με το πρώτο.

3. Οι σπουδές και οι επιστημονικές σας γνώσεις σας έφεραν πιο κοντά στο Θεό και ενίσχυσαν την πίστη σας σε αυτόν;

Σίγουρα δεν με εμπόδισαν. Εμένα πραγματικά με ωφέλησε η ερευνητική εμπειρία μου. Καταλαβαίνω τις εξισώσεις σαν περιγραφή -αν μπορώ να το πω- των κινήσεων των χειρών του Θεού. Αυτό που δεν καταλαβαίνω είναι ότι μου κάνετε τέτοιες ερωτήσεις. Υποθέτω ότι προέρχονται από κακή γνώση των επιστημονικών ορίων και επικίνδυνη παρεξήγηση της έννοιας του Θεού και φυσικά της Εκκλησίας. Εγώ στην επιστήμη βρήκα τα όριά μου, ενώ στην Εκκλησία ζω την ελευθερία μου.

4. Τι θα θέλατε να αλλάξετε στη λειτουργία, το έργο ή τη στάση της Εκκλησίας απέναντι σε σοβαρά κοινωνικά ζητήματα, όπως η έκτρωση, η ευθανασία, η μητρότητα εκτός γάμου;

Δεν θα ήθελα να αλλάξω τίποτα. Η Εκκλησία υπάρχει για να με αλλάξει, όχι για να την αλλάξω. Εμείς έχουμε το πρόβλημα, όχι αυτή. Εκκλησία που πρέπει να την αλλάξουμε δεν αξίζει καθόλου να την πιστέψουμε. Αυτό βέβαια που μια υγιής Εκκλησία κάνει στα θέματα που αναφέρετε είναι να δείξει την κατανόησή της, τον σεβασμό της στη ζωή αλλά και στο κάθε πρόσωπο, να ξεχύσει το έλεός της. Λέγει ένα ψαλμός: «έλεος και αλήθεια συνήντησαν, δικαιοσύνη και ειρήνη κατεφίλησαν». Τί ωραίο που είναι! Η αλήθεια πρέπει να λέγεται με έλεος. Χωρίς αυτό δεν είναι αυθεντική, αλλά πάσχει. Αυτό λείπει από την εποχή μας.

5. Ποια είναι η άποψή σας για το αφορολόγητο της Εκκλησίας; Θα έπρεπε να φορολογείται, συνεισφέροντας έτσι και στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας;

Η Εκκλησία ήδη φορολογείται και πολύ μάλιστα. Αν δεν κάνω λάθος το 2011 πλήρωσε σε φόρους περισσότερα από 15.000.000€. Επίσης πλήρωσε και το λεγόμενο «κούρεμα» των όσων ομολόγων διέθετε. Και αυτό είναι μερικά

εκατομμύρια. Αυτά τα χρήματα όμως πού πήγανε; Πήγανε στα δάνεια, στην τρόικα. Αυτό τι σημαίνει; Ότι αντί να πάνε στον λαό πήγανε στα άδηλα κερδοσκοπικά κέντρα του εξωτερικού . Η Εκκλησία δεν αρνήθηκε τη συμπαράστασή της με κανένα τρόπο. Πρέπει όμως να το καταλάβετε. Φορολόγηση της Εκκλησίας σημαίνει περαιτέρω φορολόγηση του ελληνικού λαού. Η εμπάθεια μας κάνει να ροκανίζουμε και το τελευταίο μας στήριγμα. Η φορολόγηση της Εκκλησίας είναι έγκλημα, όχι εις βάρος αυτής, αλλά εις βάρος του δυστυχισμένου λαού μας.

Και κάτι ακόμη. Η Εκκλησία έδωσε το 96% της περιουσίας της. Το μεγαλύτερο κομμάτι ενώ δόθηκε για άκληρους το πήραν οι τσιφλικάδες. Ένα επίσης τεράστιο ποσοστό το πήρε το κράτος χωρίς μέχρι σήμερα να το έχει αποζημιώσει, αλλά δυστυχώς και χωρίς να το έχει αξιοποιήσει. Αν το κρατούσε η Εκκλησία και σήμερα το έδινε στο κράτος, θα μπορούσαμε ασφαλώς να αποπληρώσουμε τα χρέη μας. Τώρα είναι αργά. Το ανεξήγητο αντιεκκλησιαστικό μίσος μας απεργάζεται μαζί με την εθνική και την οικονομική καταστροφή μας!

6. Η Εκκλησία στην Ελλάδα έχει να επιδείξει σπουδαίο φιλανθρωπικό έργο, που δεν προβάλλεται επαρκώς. Θεωρείτε ότι, αν αυτό γινόταν ευρύτερα γνωστό, θα βελτιωνόταν η εικόνα της ελληνικής Εκκλησίας στα μάτια των ανθρώπων;

Η απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα αποτελεί και την απάντησή μου και σε αυτό. Το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας είναι τεράστιο. Και το σημαντικό δεν είναι ότι έχει μια αποθήκη από αγαθά ή χρήματα και δίνει. Αυτό που έχει είναι μια θαυμάσια διδασκαλία περί αγάπης, έναν μοναδικό μηχανισμό κοινωνικής αλληλεγγύης και ένα σύστημα εθελοντικής προσφοράς. Αυτό όποιος δεν το βλέπει έχει ο ίδιος πρόβλημα. Γιατί να το κάνει η Εκκλησία γνωστό; Για να της προσάψουμε και την κατηγορία της αυτοπροβολής; Δυστυχώς εκεί φτάσαμε.

7. Ποια είναι η άποψή σας για τον αθεϊσμό και τί λέτε για το Θεό σε κάποιον αθεϊστή;

Αν δεν θέλει να πιστέψει, δεν μπορώ να του το επιβάλλω. Αν πάλι θέλει και δεν γνωρίζει τον δρόμο, του λέω: «έρχου και ίδε». Ο Θεός είναι τόσο αληθινός που σκοντάφτουμε επάνω του. Καιρός να ανοίξουμε τα μάτια και την καρδιά μας. Η Εκκλησία είναι τόσο υπέροχος δρόμος για να γνωρίσουμε τον Θεό που είναι

ανεπίτρεπτα άδικο για τον εαυτό μας να την αγνοούμε ή να επιμένουμε σε παρεξηγημένη εικόνα γι' αυτήν. Πρέπει να αποβάλουμε τις προκαταλήψεις μας και να την γνωρίσουμε όλοι μας. Κυρίως οι Ορθόδοξοι.

8. Πιστεύετε ότι η μετάφραση της Αγίας Γραφής στη νέα ελληνική γλώσσα θα βοηθούσε τους πιστούς να καταλάβουν και να αφομοιώσουν καλύτερα το μήνυμά της;

Φυσικά θα βοηθούσε. Αλλά δεν κατανοώ το ερώτημα. Η Αγία Γραφή είναι μεταφρασμένη σε χιλιάδες γλώσσες, και στη νέα ελληνική, κυκλοφορεί δε και ερμηνευμένη για να μπορεί κανείς να διεισδύσει στα νοήματά της. Αν το κάνει κανείς αυτό, τότε θα καταλάβει ότι το ερώτημα της εισαγωγής της νέας ελληνικής στη θεία λατρεία δεν είναι τόσο καίριο όσο εμφανίζεται. Η Εκκλησία το μήνυμα της πίστewος δεν το μεταφέρει με την ανάγνωση και κατανόηση κειμένων όσο με τη θεία λατρεία της. Και αυτή έχει ως γλώσσα την αγάπη και τη λαχτάρα του Θεού.

9. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται απαξίωση και άρνηση πολλών νέων ανθρώπων προς την Εκκλησία, ενώ τα λεγόμενα «χρηστά ήθη» αλλοιώνονται. Θεωρείτε πως η επιστροφή των νέων «στο ναό» θα βελτιώσει το χαρακτήρα τους, την προσωπικότητά τους; Τι μπορεί να κάνει η Εκκλησία, προκειμένου να κερδίσει το χαμένο έδαφος και να αποκαταστήσει την εικόνα της;

Όσα αναφέρετε είναι αποτέλεσμα αφενός μεν μιας συστηματικής αντιεκκλησιαστικής πολεμικής, αφετέρου δε μιας απομάκρυνσής μας από την αυθεντικότητα της ζωής της πίστewος. Οι νέοι σήμερα φαντάζονται ότι η Εκκλησία στην καλύτερη περίπτωση είναι μία φυλακή και στην χειρότερη ένας χώρος σκοταδισμού, υποκρισίας, ψεύδους, ίσως και διαστροφής. Πώς να πλησιάσουν; Ο μόνος τρόπος είναι η ζωή των πιστών να διαψεύδει τις συκοφαντίες. Δίπλα σε έναν άγιο διαλύεται κάθε αμφιβολία. Από την άλλη, πάντοτε θα υπάρχουν οι άνθρωποι που και θαύμα να τους κάνουν θα διατηρούν τις επιφυλάξεις ή και την άρνησή τους. Και τον Χριστό «πλάνο» τον είπανε.

10. Συχνά εκδηλώνεται από πολλούς μαθητές στάση απόρριψης για το μάθημα των Θρησκευτικών. Τάσσετε υπέρ ή κατά της κατάργησης ή της προαιρετικής παρακολούθησής του και γιατί;

Η πίστη δεν είναι μάθημα. Είναι έμπνευση. Αν τα θρησκευτικά διδάσκονται χωρίς έμπνευση μάλλον βλάπτουν. Θα μπορούσε και θα έπρεπε όμως να έχουν πολλή ελευθερία, σεβασμό και κατηχητικό μεγαλείο. Γιατί να καταργηθούν; Είναι κρίμα σε εποχή ενδημούσης υπογλυκαιμίας να στερηθούμε και τις τελευταίες καραμέλες. Καιρός να τα βελτιώσουμε, όχι να τα στερηθούμε.

11. Θεωρείτε ότι πρέπει να ανεγερθεί τζαμί στην Αττική ή μια τέτοια ενέργεια θα διατάρασσε περισσότερο την κοινωνική τάξη και θα οδηγούσε σε εκδηλώσεις ρατσιστικού περιεχομένου;

Εάν ζούσαμε την παράδοση και την πίστη μας, τότε ούτε ένα τζαμί θα μας ενοχλούσε ούτε το ρατσιστικό μίσος θα ευδοκιμούσε στις κοινωνίες μας. Ήδη φιλοξενούνται στη χώρα μας άνθρωποι με διαφορετικό θρησκευτικό υπόβαθρο. Αυτούς δεν πρέπει να τους σεβαστούμε; Αυτό που δεν θα έπρεπε να δεχθούμε είναι τον προσηλυτισμό τους ή την οργανωμένη βία τους ή την αλλοίωση της ταυτότητάς μας. Ελευθερία πρέπει να έχουν αλλά όχι ισότιμα προνόμια. Δεν τους φιλοξενούμε για να ασεβήσουμε στον πολιτισμό και την παράδοσή μας. Ο σεβασμός μας στην ταυτότητά μας είναι αδιαπραγμάτευτο χρέος μας.

12. Ποια είναι η άποψή σας για το «διάλογο αγάπης» μεταξύ Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και Δυτικής Καθολικής ή Ρωμαιοκαθολικής; Έχουν γίνει βήματα προόδου;

Προσωπικά θεωρώ ότι όλο αυτό δεν γίνεται όπως θα έπρεπε. Έχει αρκετά κοσμική βάση. Σκοπός αυτής της κίνησης δεν είναι να ομολογηθεί και να κοινοποιηθεί η αλήθεια του Θεού, αλλά να τα βρούμε μεταξύ μας οι άνθρωποι. Δείγμα ότι ενώ μιλούμε περί του Χριστού, αρκετά ακόμη απέχουμε από την ζωή Του. Δυστυχώς η αγάπη δεν συζητιέται ούτε και η αλήθεια. Η πρώτη εκφράζεται και η δεύτερη ομολογείται. Έτσι όπως εξελίσσεται ο διάλογος εμένα δεν με πείθει και πολύ.

13. Τι σας κάνει περήφανο για τη χώρα μας και το λαό μας σήμερα;

Είμαι πολύ υπερήφανος που γεννήθηκα έλληνας. Δοξάζω τον Θεό γι' αυτό κάθε στιγμή. Η ιστορία μας εναρμονίζει το ωραίο με το αληθινό, το λεπτό με το βαθύ, την σοφία με τη σεμνότητα. Το ίδιο και οι συνήθειες και οι τρόποι μας. Ο τόπος που ζούμε έχει κλιματική ισορροπία μοναδική. Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί δεν είμαστε η καλύτερη χώρα του κόσμου. Έχουμε σπάνιες φυσικές ομορφιές, νησιά,

θάλασσα, βουνά, θαυμάσιες τροφές, φρούτα, οικοσύστημα, ζηλευτή ιστορία, υπέροχη παράδοση, εξαιρετικό κόσμο. Τι φταίει και είμαστε σε αυτό το σημερινό χάλι δεν μπορώ να καταλάβω. Τα ψηλά βουνά έχουν και βαθιές χαράδρες. Έτσι είναι και ο λαός μας. Σπάνιες αρετές και μεγάλα ελαττώματα. Καιρός να ανανήψουμε. Καιρός να λειτουργήσουμε με βάση τα πρώτα. Πρέπει να ξεκινήσουμε ζωντανεύοντας την εθνική μας υπερηφάνεια. Και παντρεύοντάς την με την ελευθερία και την εξυπνάδα μας.

14. Με ποιους τρόπους προσπαθεί η Εκκλησία να βοηθήσει τους νέους μας σήμερα;

Η Εκκλησία αυτό που οφείλει να κάνει είναι να μας δείξει τον δρόμο της επιστροφής στις αξίες και κυρίως στην πίστη μας. Πρέπει να μας την ζωντανέψει. Τα νέα παιδιά δεν την γνωρίζουν. Η αλλαγή στον τόπο μας δεν θα γίνει από τους μεγάλους. Αυτοί έδωσαν τις εξετάσεις τους και απέτυχαν. Η αλλαγή απαιτεί νεανικό κίνημα και νεανική επανάσταση. Αν αυτός ο ξεσηκωμός δεν έχει πνευματική βάση θα οδηγήσει σε καταστροφή. Αντίθετα, αν στηρίζεται σε ιδανικά και πνευματικό όραμα, τότε η κρίση που περνάμε θα αποδειχθεί το μεγαλύτερο θαύμα. Η δουλειά δεν θα γίνει με τους γέροντες και τους ηλικιωμένους. Αυτοί υπάρχουν για να τους σεβόμαστε. Η αλλαγή θα προκύψει από τους νέους. Αυτοί υπάρχουν για να στρατεύονται. Αποστολή της Εκκλησίας είναι να τους εμπνεύσει, να τους ενεργοποιήσει τον ηρωισμό και την πίστη.

15. Ποια προτερήματα πιστεύετε ότι έχει η σημερινή νεολαία και θα βοηθήσουν στην ανάκαμψη της χώρας μας;

Θα ξεκινήσω από τα μειονεκτήματά της. Το κύριο είναι ότι είναι γερασμένη, κουρασμένη και αποπροσανατολισμένη. Δίχως όραμα, δίχως αντοχές, δίχως πίστη. Δεν πειράζει όμως. Αν υπάρχει διάθεση υγιούς ανατροπής, τα πάντα μπορεί να γίνουν. Θα στηριχθούμε στην καθαρότητα της νεανικής ψυχής, στον ασυμβίβαστο χαρακτήρα της. Η ανελέητη απόρριψη του κόσμου που τους προσφέραμε, κατάλληλα προσανατολισμένη θα φέρει την ελπίδα της αλλαγής. Οι όντως ανεξέλεγκτες αντιδράσεις των νέων δεν αποδεικνύουν μόνον την δική τους έλλειψη σεβασμού αλλά και τη δική μας εγκληματική αποτυχία. Δηλαδή πώς αλλιώς να αντιδράσουν; Αυτό βέβαια δεν σημαίνει και ότι συμφωνώ με τις ακρότητες. Αντίθετα, κάθετα διαφωνώ. Γι' αυτό σας είπα ότι η Εκκλησία έχει θέση σε αυτόν τον αγώνα. Να το καταλαβαίναμε, τί δύναμη έχουμε ως Εκκλησία

να ηγηθούμε μιας νεανικής επανάστασης! Θα βρεθούν και ηγέτες και εμπνευστές, που μπορεί να έχουν ηλικία, αλλά διαθέτουν νεανική ψυχή και δύναμη. Όλοι μαζί θα προσπαθήσουμε.

16. Ποια συμβουλή θα δίνετε στους σημερινούς νέους της Ελλάδας;

Να μην συμβιβαστούν, αλλά και να προχωρήσουν στο μέλλον εμπνεόμενοι από το παρελθόν μας. Να στηριχθούν στην ιστορία, στην εθνική ταυτότητα και στην Ορθόδοξη πίστη μας. Αν το καταλάβουν, θα γυρίσουν τα κάτω πάνω. Θα φτιάξουν το μέλλον τους. Και είναι πολύ καλύτερο να διεκδικείς τη ζωή σου παρά να την κληρονομείς. Έχετε αυτή την ευκαιρία να κτίσετε από την αρχή το μέλλον σας. Εγώ μόνο που σας τα είπα ενθουσιάστηκα. Όλοι μαζί. Εμείς στο πλευρό σας. Θα το διορθώσω· Ξεκινήστε και εμείς ακολουθούμε.